

Stiftelsen Fryshuset
Org.nr. 802011-1582
info@fryshuset.se

2022-06-02
Dnr 2019:5616

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
lärande för hållbar utveckling vid Fryshusets
grundskola, Sthlm med Stiftelsen Fryshuset som
huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Fryshusets grundskola, Sthlm avseende verksamhetens kvalitet inom lärande för hållbar utveckling. Bakgrunden till granskningen är att Sverige genom Agenda 2030 förbundit sig att senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling. Granskningen handlar om i vilken utsträckning rektor styr och organiserar arbetet med lärande för hållbar utveckling så att det präglar utbildningen i sin helhet samt i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet till delaktighet och inflytande i frågor som rör lärande för hållbar utveckling. Granskningen inriktas på lärande för hållbar utveckling i årskurserna 7-9.

Läsanvisning

Granskningen är uppdelat i tre bedömningsområden. Inom varje bedömningsområde har Skolinspektionen satt upp ett antal kvalitetskriterier som beskrivs i bilaga 2. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje bedömningsområde görs en sammantagen bedömning av skolans/verksamhetens arbete i relation till framtagna kvalitetskriterier inom området. Kvalitetskriterierna beskriver ett arbete med lärande för hållbar utveckling av hög kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att utvecklingsarbete behövs för att uppfylla kvalitetskriterierna anger Skolinspektionen på vilken eller vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av skolan. Om en skola/verksamhet bedöms fungera väl begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen gör följande bedömning i relation till framtagna kvalitetskriterier vid Fryshusets grundskola, Sthlm:

Rektors styrning för samsyn, delaktighet och samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas. Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver utveckla arbetet med att skapa en gemensam förståelse för hur arbetet med lärande för hållbar utveckling ska bedrivas så att det omfattar alla lärare och därmed genomsyrar utbildningen i sin helhet.

Lärares kunskaper om lärande för hållbar utveckling i utbildningen

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas. Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver kartlägga vilket behov av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling som finns bland samtliga lärare samt erbjuda kompetensutveckling utifrån vad kartläggningen visar.

Elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar av utbildningen som berör hållbar utveckling

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom det granskade bedömningsområdet fungerar väl och har inte identifierat något utvecklingsområde.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast 2022-11-02 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas till dokument.goteborg@skolinspektionen.se eller Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2019:5616) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektors styrning för samsyn, delaktighet och samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling

Inom detta område granskas i vilken utsträckning rektorn styr skolans arbete med lärande för hållbar utveckling, så att det präglar utbildningen i sin helhet. Det omfattar hur styrningen främjar en gemensam förståelse om vad lärande för hållbar utveckling är, delaktighet och ett gemensamt ansvarstagande hos lärarna. Det inkluderar också att det finns strukturer för samverkan mellan lärare för ämnesövergripande samarbeten. Vidare granskas om lärande för hållbar utveckling genomsyrar hela skolans verksamhet, genom att det förekommer aktiviteter som berör andra delar av utbildningen än själva undervisningen. Skolinspektionen granskar även om rektors styrning möjliggör samverkan med det omgivande samhället så att det skapas autentiska lärmiljöer som gör att de komplexa hållbarhetsfrågorna ges ett aktuellt sammanhang för eleverna. För att vara en del av skolans utvecklingsarbete behöver arbetet med lärande för hållbar utveckling följas upp på ett systematiskt sätt.

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas.

Skolinspektionens granskning visar sammanfattningsvis att det delvis saknas en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling som omfattar syftet med arbetet, dess innehåll och form. Granskningen visar vidare att rektors styrning ger lärarna vissa förutsättningar för ansvarstagande, inflytande, initiativtagande och samverkan. På skolenheten tas kompetens tillvara hos övrig personal genom att eleverna deltar i aktiviteter utanför undervisningen som berör lärande för hållbar utveckling och eleverna ges i hög grad möjlighet att i autentiska miljöer utanför skolan ha ett utbyte med det omgivande samhället som kan bidra till elevers handlingskompetens. Granskningen visar också att skolan till viss del följer upp arbetet med lärande för hållbar utveckling inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Det saknas delvis en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med hållbar utveckling

Skolinspektionens granskning visar att det på skolan delvis finns en gemensam förståelse för vad arbetet med lärande för hållbar utveckling innebär men att den inte omfattar alla tre dimensionerna av hållbarhet. Genom skolans arbete med ALIS och skolans verksamhetsidé med tre ben finns förståelse som omfattar den sociala dimensionen av hållbarhet. Däremot saknas en gemensam förståelse för hur den ekologiska och ekonomiska dimensionen ska arbetas med på skolan samt hur dessa dimensioner skapar en helhet i förhållande till elevernas lärande för hållbar utveckling. ALIS handlar om delaktighet och att få eleverna att se sig delaktiga i sitt lärande, enligt lärarna. Arbetet med ALIS kommer även vårdnadshavare till del eftersom de också bjuds in i arbetet, berättar lärarna. Rektorn berättar i intervjun att skolan står på tre ben; normer och värden, kunskap och passioner. För att befästa det samt att lyfta fram helhetsperspektivet arrangeras tre olika projektveckor per läsår med fokus på vi (normer och värden, "fryshusandan"), fokus på samhället (kunskaper) samt fokus på jaget ("passioner"). "Fryshusandan" handlar om att få eleverna delaktiga och engagerade för att göra medvetna val där de påverkar sin framtid. Fokus på samhället handlar om att mångfald och olikheter berikar och är en förutsättning för att lyckas lösa framtidens utmaningar. "Passioner", slutligen, handlar om att tron på förmågan att göra skillnad ger framtidstro. Lärarna beskriver i informationsinhämtningen om att de exempelvis i projektveckorna under läsåret i årskurs 9 arbetat med teman om socialt, grönt och konstnärligt entreprenörskap. De berättar även om en projektvecka med fokus på sexualitet och könsidentitet. Syftet med den veckan var, enligt lärarna, att skapa kunskap och möjlighet för samtal och frågor kring den egna och andras identitet och sexualitet. Lärarna berättar vidare att lärarna tolkar lärande för hållbar utveckling på olika sätt och att de behöver ha en helhetsförståelse för begreppet. Rektorn säger att hen hoppas på att det finns en gemensam förståelse men att det är en stor skola och att det kan vara svårt för alla att vara överens om begreppen och förståelsen.

Lärare ges vissa förutsättningar för ansvarstagande, inflytande, initiativtagande och samverkan

Granskningen visar att rektors styrning ger lärare visst utrymme till ansvarstagande, inflytande, initiativtagande och samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling. Förutom de nämnda projektveckorna, berättar lärarna att de samarbetar i arbetslagen och att det finns möjlighet att anpassa, ta ansvar och initiativ i arbetet. Lärarna berättar att det finns ett arbete med frågor som har bäring på lärande för hållbar utveckling i arbetslagen framförallt inom den sociala dimensionen av begreppet men att de inte diskuterar begreppet lärande för hållbar utveckling vid gemensamma möten eller forum och vad det kan innebära för undervisningen. Lärarna berättar att de arbetar med olika gruppaktiviteter med fokus på att stärka

eleverna genom att få dem medvetna om sig själva, sin roll i skolan och i samhället och få redskap för att förbättra sitt eget mående. De berättar vidare att de haft flera olika andra aktiviteter för att motverka kränkningar samt andra projekt, exempelvis om pornografi, sociala medier och nätmobbning. Flera andra ämnesövergripande projekt nämns också i intervjuerna, bland annat berättar lärarna om ämnesövergripande projekt i svenska och samhällsorienterade ämnen om Black Lives Matter och projekt om Förintelsen under andra världskriget. Ämnesövergripande arbete uppmuntras av rektorn, säger lärarna vidare. Ibland sker det på eget initiativ och ibland ser skolledningen till att det finns schematekniska förutsättningar även om lärarna uttrycker i intervjuerna och i den inskickande dokumentationen en önskan om mer ämnesövergripande arbete och att de önskar mer tid för samverkan.

Skolenheten involverar övriga personalgrupper i arbetet med lärande för hållbar utveckling och rektors styrning möjliggör ett utbyte med det omgivande samhället

Granskningen visar att skolenheten tillvaratar kompetens och erfarenhet hos annan personal än lärare i arbetet med lärande för hållbar utveckling. Rektorn berättar att i skolans värdegrundsarbete betonas det att eleverna möter många olika vuxna förebilder. Lärarna berättar att matsalspersonalen arbetar klimatinriktat och samverkar med en extern aktör på temat "take care of your square". Samarbetet handlar om att ge stöd att fundera på vad det är för en "ruta" på planeten som man vill och kan ta hand om och att om vi alla gör handling av detta så har vi en möjlighet att styra in vår egen och planetens utveckling på en sundare bana. Lärandet kommer eleverna till del, inte bara genom aktivt arbete i projektet men även genom arbetet i matrådet där frågorna diskuteras, berättar lärarna. Vidare förekommer det skolgårdsplanteringsarbete med personalen på skolgården, berättar rektorn. Fixarrådet (elevrådet) berättar också att de har medverkat till ett projekt med syftet att eleverna ska hjälpa till att sköta om och städa skolan, i samarbete med vaktmästaren. Lärarna berättar också att värdegrundsutbildningen ALIS, som nämnts ovan, är till för all personal på skolan. Även vaktmästare och städpersonal deltar.

Granskningen visar vidare att rektors styrning möjliggör ett utbyte och kontakt med det omgivande samhället. Skolan betonar, som nämnts, att eleverna möter många olika vuxna förebilder. Ett exempel på ett samarbete är med en organisation som arbetar med demokratifrågor. Projektet handlar om att ge eleverna kunskaper och verktyg för att skapa förändring i frågor som är viktiga för eleverna. Arbetet, berättar lärarna, handlar om att ge elever verklig träning i demokrati, hur man för fram sin åsikt och hur man kan påverka det som är viktigt genom att bland annat möta lokala beslutsfattare. Skolan tar emot besök från hela världen och låter elever och lärare berätta om skolan. Lärarna i samhällskunskap arrangerar resor till Polen genom Svenska kommittén mot antisemitism och språklärare arrangerar resor till Spanien där skolan har en vänskola. Lärarna berättar också, liksom rektorn, att skolan

samarbetar med många olika organisationer genom Stiftelsen Fryshuset. Skolan har exempelvis jobbat med organisationer som arbetar med hbtq-frågor samt i projekt där eleverna får träffa och inspireras av olika företagare. Lärarna berättar också att skolan har en årlig städdag i samarbete med Stockholms stad.

Skolan har till vissa delar en systematisk uppföljning av arbetet med lärande för hållbar utveckling

Skolinspektionens granskning visar att skolan till vissa delar följer upp arbetet med lärande för hållbar utveckling inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Rektorn berättar att alla aktiviteter och resultat följs upp av arbetslagen och i ledningsgruppen. Lärarna berättar att de följer upp arbetet via ett resultatinsamlingsarbete där de går igenom resultaten och de mål som lärarna satt upp inom de tre benen: normer och värden, kunskap och passioner. Syftet med uppföljningarna är att synliggöra elevernas måloppfyllelse ur ett helhetsperspektiv. Det handlar om kunskapsresultat men också om hur väl skolan lyckats med mål inom normer och värden - exempelvis hur väl ALIS har fungerat och mål inom passioner som kan handla om hur lärarna kan utveckla passionerna så att de upplevs mer relevanta för eleverna. Andra mål följs också upp berättar lärarna, exempelvis följs årets projektveckor upp. Lärarna berättar också att elevernas delaktighet och inflytande regelbundet följs upp på individ- och gruppnivå via samtal och enkäter som eleverna får svara på.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom bedömningsområdet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver utveckla arbetet med att skapa en gemensam förståelse för hur arbetet med lärande för hållbar utveckling ska bedrivas så att det omfattar alla lärare och därmed genomsyrar utbildningen i sin helhet.

En grundläggande utgångspunkt för arbetet är att det finns en gemensam förståelse för vad lärande för hållbar utveckling är och hur skolan ska arbeta med det. En sådan förståelse kan etableras genom att rektorn möjliggör och styr diskussioner mellan lärarna vad gäller lärande för hållbar utveckling så att den relaterar till alla tre dimensionerna¹ där begreppen klargörs och en samsyn förtydligas. När det gäller innehåll är det en bärande tanke inom lärande för hållbar utveckling att de tre dimensionerna av hållbar utveckling behandlas integrerat för att skapa en helhetsbild. Skolans gemensamma förståelse av lärande för hållbar utveckling bör därför omfatta alla tre dimensionerna och hur dessa påverkar varandra. Att förståelsen är

¹ De tre dimensionerna är ekonomiska, sociala/kulturella och miljömässiga/ekologiska

gemensam innebär att den är välkänd bland alla lärare och att de känner sig trygga med vad det innebär för deras egen undervisning och yrkesutövning.

För att lärande för hållbar utveckling ska kunna bedrivas på ett framgångsrikt sätt som bidrar till elevernas handlingskompetens behöver lärande för hållbar utveckling genomsyra utbildningen i sin helhet. Lärande för hållbar utveckling kännetecknas av ämnesövergripande frågor och ett lärande som relaterar till övergripande läroplansmål såsom kritiska förhållningssätt, reflektion kring värdegrund, demokratiska arbetssätt och delaktighet och inflytande från eleverna.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att vidareutveckla en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling som omfattar alla lärare och de tre dimensionerna av begreppet. Den gemensamma förståelsen bör inkludera såväl innehållet som formerna för utbildningen samt syftet att utveckla elevernas handlingskompetens. En kollektiv förståelse av lärande för hållbar utveckling är också en förutsättning för ett välfungerande arbete där personalen ges delaktighet och inflytande.²

Lärares kunskaper om lärande för hållbar utveckling i utbildningen

Inom detta område granskar Skolinspektionen i vilken utsträckning lärare ges den kompetensutveckling som de behöver för att kunna arbeta med lärande för en hållbar utveckling. Detta förutsätter att rektorn har tagit reda på behovet och utifrån det erbjudit relevant kompetensutveckling.

För att lärarna med god kvalitet ska kunna arbeta och uppnå syftet med lärande för hållbar utveckling krävs det att lärarna har kunskaper om vad lärande för hållbar utveckling innebär. Det betyder att de har kännedom om de globala målen i Agenda 2030 och de nationella miljömålen som de ser som mest relevanta för sin undervisning. Det betyder också att de har kunskaper om de tre olika dimensionerna³ av hållbar utveckling och hur dessa dimensioner hänger ihop och påverkar varandra (holism) samt att de uppmärksammar och reflekterar över hur pedagogiska dilemman kan hanteras.

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas.

² Caiman m.fl. (2018b).

Skolinspektionens granskning visar sammanfattningsvis att rektorn inte har kartlagt behoven av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling bland lärarna. Det har dock förekommit viss kompetensutveckling som har bäring på lärande för hållbar utveckling. Lärarna uttrycker i intervju att de har viss kännedom om Agenda 2030 och de kan redogöra för de mål som de ser som mest relevanta för sin undervisning. Lärarna uppger också att de har viss kännedom om de tre hållbarhetsdimensionerna men flera lärare ser ett behov av kompetensutveckling för att på bästa sätt kunna implementera och integrera dessa i undervisningen. Granskningen visar vidare att lärarna identifierat dilemman som kan uppstå i arbetet med lärande för hållbar utveckling och att de reflekterar kring hur dessa kan hanteras.

Rektorn har inte kartlagt behovet av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling

I granskningen framkommer att rektorn inte har kartlagt behoven av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling. Lärarna berättar i intervjuer att den kompetensutveckling som lärarna har fått inom ämnet delvis har skett inom ramen för ALIS, delvis på eget initiativ. Utbildningen i ALIS handlar, som nämnts bland annat om delaktighet och att få eleverna att se sig delaktiga i sitt lärande. Lärarna berättar vidare att det är varje medarbetares ansvar att fortbilda sig i lärande för hållbar utveckling och att de sker till viss del även om lärarna uttrycker att de skulle behöva mer kompetensutveckling. De berättar också att rektorn uppmuntrar till att fortbilda sig om de globala målen. Rektorn berättar också i intervjun att lärarna på skolan har gått en utbildningsdag på Mångkulturellt Centrum, om att utmana normer, ett arbete som har bäring på lärande för hållbar utveckling, enligt rektorn. Rektorn och lärarna berättar i intervjuerna att de ser ett behov framgent av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling.

Lärarna uppger att de har viss kännedom om Agenda 2030, de olika hållbarhetsdimensionerna samt att de identifierat dilemman som kan uppstå i arbetet med lärande för hållbar utveckling

Lärarna uppger att de har viss kännedom om Agenda 2030 och kan ge exempel på de globala mål som de ser som mest relevanta för sin undervisning. En lärare berättar att hen behandlat en del av de globala målen i undervisningen när eleverna arbetade med socialt entreprenörskap i en av projektveckorna. En annan lärare säger att de jobbat mest med fattigdomsmålet, utbildningsmålet samt klimatförändringsmålet. Andra lärare berättar att de känner till målen i Agenda 2030 men att de inte har någon djupare förståelse. Lärarna berättar vidare att de inte har någon kännedom om de nationella miljömålen. Lärarna beskriver i informationsinhämtningen att de behöver tydliggöra de globala målen mer i undervisningen, så att eleverna

förstår kopplingen mer mellan målen och undervisningen. Vidare säger några lärare att de till en del har kunskaper om de tre dimensionerna av hållbar utveckling. En lärare berättar att de berör alla tre dimensionerna i undervisningen och en annan lärare säger att det inte går att utesluta någon dimension i undervisningen och exemplifierar med hur vi konsumerar billiga varor i rika länder och vilka konsekvenser det blir i de fattiga länderna där varorna produceras. En annan lärare uttrycker dock att arbetet med att integrera den ekonomiska dimensionen i lärande för hållbar utveckling behöver utvecklas. Flera lärare uttrycker, som nämnts ovan, att de ser behov av kompetensutveckling i arbete med lärande för hållbar utveckling.

Granskningen visar vidare att lärarna identifierat pedagogiska dilemman som kan uppstå i arbetet med lärande för hållbar utveckling och reflekterar kring hur de kan hanteras. En lärare säger att det märks på eleverna att vissa är stressade över klimatet. Det finns en klimatångest och flickorna är mer uppgivna än pojkarna, säger en annan. Lärarna berättar att för att hantera detta i elevgruppen samarbetar de mycket och försöker att vara lösningsorienterade. Lärarna berättar att de pratar med eleverna i klasserna om stress och förväntningar och stämmer av hur de mår.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver kartlägga vilket behov av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling som finns bland samtliga lärare samt erbjuda kompetensutveckling utifrån vad kartläggningen visar.

Granskningen visar att rektor inte har kartlagt behovet av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling bland lärarna.

Rektor behöver därför utveckla arbetet med att kartlägga behovet av och erbjuda relevant kompetensutveckling för lärarna inom lärande för hållbar utveckling. För att lärarna med god kvalitet ska kunna arbeta med och uppnå syftet med lärande för hållbar utveckling krävs det att lärarna har kunskaper om vad lärande för hållbar utveckling innebär och hur de praktiskt kan arbeta med lärande för hållbar utveckling utifrån de didaktiska aspekterna innehåll (vad), form (hur) och syfte (varför). Lärarna behöver ha kännedom om de globala målen i Agenda 2030 och de nationella miljömålen som de ser som mest relevanta för sin undervisning. Vidare behöver de ha kunskaper om de tre olika dimensionerna av hållbar utveckling och hur dessa dimensioner hänger ihop och påverkar varandra (holism) samt att lärarna uppmärksammar och reflekterar över hur pedagogiska dilemman kan hante-

ras. Rektor har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen samt att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.⁴

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att genomföra en kartläggning av behovet av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling bland lärarna och vidta adekvata åtgärder utifrån kartläggningens resultat.

Elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar av utbildningen som berör hållbar utveckling

Inom detta område granskar Skolinspektionen i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet till delaktighet och inflytande i frågor som berör lärande för hållbar utveckling. Det omfattar i vilken utsträckning eleverna involveras på ett konkret sätt i undervisningen och utbildningen som rör lärande för hållbar utveckling. För att inflytandet ska vara reellt behöver flickor och pojkar stimuleras till att ta aktiv del i planering och utvärdering av undervisningens arbetssätt, arbetsformer och innehåll samt andra aktiviteter i utbildningen.

I detta ingår också i vilken utsträckning eleverna får möjligheter att tränas i att göra medvetna etiska ställningstaganden och att flickor och pojkar upplever autenticitet i undervisningen genom att den tar upp problem som känns angelägna för dem. Elevernas ställningstaganden ska få bygga på såväl kunskaper som vad de moraliskt vill värna om.

Slutligen omfattar området i vilken utsträckning utbildningen präglas av ett kritiskt och pluralistiskt förhållningsätt där en mångfald av åsikter, värden och perspektiv används för att belysa hållbarhetsfrågor. I det ingår att alla får säga sin mening, att åsikter tillåts stå i konflikt med varandra och att flickors och pojkars tankar och idéer tas på allvar. En utgångspunkt i ett pluralistiskt perspektiv är att undervisningen startar i elevernas samtal och att undervisningen synliggör olika perspektiv och värdekonflikter i hållbarhetsfrågor.

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom det granskade bedömningsområdet fungerar väl och har inte identifierat något utvecklingsområde

⁴ Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionens granskning visar sammanfattningsvis att eleverna ges inflytande och delaktighet i undervisningen och i utbildningen i frågor som berör hållbar utveckling. Granskningen visar också att eleverna får göra etiska ställningstaganden i undervisningen och eleverna ges möjlighet att bearbeta och arbeta med frågor som engagerar dem och berör deras liv. Eleverna ges också möjlighet att bidra till fördjupade diskussioner där allas tankar och idéer tas på allvar, med olika perspektiv och värdekonflikter närvarande samtidigt som lärandet i liten utsträckning handlar om att hitta ett enda rätt svar.

Eleverna ges inflytande och delaktighet i undervisning och utbildning

Av Skolinspektionens granskning framgår att eleverna ges inflytande och delaktighet i undervisningen och i utbildningen och att de får möjlighet att utveckla förtroendet med demokratiska arbetsformer. Eleverna berättar om ett aktivt arbete i fixarrådet (elevrådet). I fixarrådet, säger eleverna, diskuterar eleverna med rektorn och andra vuxna om vad som kan förbättras på skolan och om andra frågor som berör eleverna. Bland annat har fixarrådet föreslagit att eleverna ska hjälpa till med att städa och hålla ordning på skolan, att det ska arrangeras olika event och de har gett förslag på hur de ska inreda skolan. Eleverna berättar att de också ges inflytande på de olika klassråden, om olika frågor som berör klasserna och skolan, till exempel kan eleverna ge förslag på saker som de vill ska hända på skolan och hur undervisningen kan läggas upp, även om del elever uttrycker att de vill ha mer att säga till om i undervisningen och vara mer delaktiga. Inför projektveckorna får eleverna också, till viss del, ge förslag på innehåll och påverka arbetsformerna, säger eleverna. Lärarna berättar också att eleverna på skolan ges goda möjligheter till delaktighet och inflytande. De berättar att de exempelvis har gemensamma utvärderingsformulär för att följa upp arbetet under projektveckorna. En lärare berättar vidare att hen använder loggbok så att eleverna kan ställa frågor och påverka undervisningen. Lärarna berättar att de är lyhörda inför elevernas synpunkter och önskemål. En lärare berättar att hen inför ett arbetsområde diskuterar med eleverna vilken examination som kan vara aktuell och i vilken form eleverna ska arbeta. Eleverna bekräftar bilden av att de får möjligheter till delaktighet och inflytande. De säger att de får bestämma och ha inflytande om mycket, speciellt på fixarrådet och i passionsämnet, men även i andra forum.

För att utveckla ett redan gott arbete, avseende inflytande och delaktighet rekommenderar Skolinspektionen att rektor tillsammans med lärarna ytterligare utvecklar arbetet så att elever i ännu större utsträckning ges inflytande över undervisningens former och innehållet i undervisningen.

Eleverna får möjlighet att göra etiska ställningstaganden och undervisningen präglas av ett kritiskt och pluralistiskt förhållningssätt

Av Skolinspektionens granskning framgår att eleverna ges möjligheter att i undervisningen göra etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar och även arbeta med frågor som engagerar dem. Lärarna berättar att skolan har många elever som är engagerade och vill påverka i samhället och ovan nämnda demokratiprojekt bidrar till att eleverna får verktyg för att skapa förändring i frågor som är viktiga dem. Till exempel fick eleverna, i projektet, träffa ansvariga för tunnelbanan i Stockholm och ge förslag på hur den kan förändras. I undervisningen i naturorienterande ämnen, berättar en lärare, tar eleverna ställning till många etiska och moraliska aspekter. Exempelvis uttrycker eleverna tydliga och starka åsikter i energifrågor. Lärarna berättar att de utmanar eleverna och försöker att få dem att belysa olika argument. Lärarna ger också exempel på att i undervisningen i svenska och samhällsorienterande ämnen sker debatter kring olika sakfrågor såsom migration och skatter där eleverna får ta ett partipolitiskt perspektiv och väga för- och nackdelar. Lärarna berättar att inga samtal ska vara för svåra och att ingens åsikt tystas ned. Som en del av utbildningen ALIS tränas eleverna i att de ska ta på sig allas glasögon och allas perspektiv för att förstå andras argument bättre och bli goda samhällsmedborgare, säger lärarna. Genom att alla deltar i ALIS kommer synsättet alla till del, säger lärarna. Rektorn berättar att skolan arbetar med att eleverna kan tycka olika och att kunna diskutera i ordnade former och att skolan har många olika typer av elever och att det är viktigt att alla har rätt att vara den de är. Eleverna säger i intervjuerna att lärarna understryker vikten att respektera allas åsikter. Det diskuteras om rasism, hållbar utveckling och miljöfrågor på lektionerna, säger eleverna, men det finns inget tvång att tycka på ett visst sätt. Eleverna säger att det finns många olika åsikter på skolan och att ingen blir dömd.

Granskningen visar vidare att eleverna ges möjlighet att bidra till fördjupade diskussioner där allas tankar och idéer tas på allvar. Eleverna säger i intervjuerna att de ofta får möjlighet att diskutera svåra frågor såsom psykisk ohälsa, mående och olika perspektiv på matproduktion. Eleverna säger även att de diskuterar det som händer i samhället och att lärarna uppmärksammar eleverna på frågor som är aktuella och de synliggör de problem och orättvisor som finns i världen. Till exempel har eleverna diskuterat kriget i Ukraina och Sveriges roll i konflikten. Lärarna och eleverna berättar att det ofta blir spontana diskussioner om det som händer i världen och om frågor som berör elevernas liv. Lärarna berättar att de är lyhörda för elevernas tankar och åsikter och att lärandet i låg utsträckning handlar om att hitta ett enda rätt svar. Lärarna säger att de har högt i tak och att det bland skolans elever inte finns så mycket som är kontroversiellt; man får tycka precis det man tycker, eleverna vågar fråga, påpeka och diskutera. Att hålla något inom sig blir bara värre,

det finns en frihet att tycka och tänka olika och det synsättet präglar skolan och återspeglas bland eleverna, säger lärarna.

På Skolinspektionens vägnar

X Mimmi Delsing

Beslutsfattare
Signerat av: Mimmi Delsing

X Ola Cederblad

Föredragande
Signerat av: Ola Cederblad

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Camilla Ekman och Ann Edvinsson deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

En tematisk kvalitetsgranskning i årskurserna 7-9 vid Fryshuset grundskola, Sthlm avseende verksamhetens kvalitet inom lärande för hållbar utveckling har genomförts den 29-30 mars 2022 av utredarna Ola Cederblad och Camilla Ekman. Fryshuset grundskola, Sthlm är en 7-9 skola med 324 elever varav 182 flickor och 142 pojkar. Antal lärare på skolenheten är 25. Skolans huvudman är Stiftelsen Fryshuset.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningstillfället inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever i årskurserna 7-9.
- Tre gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från granskningstillfället för faktakontroll.

Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive område granskas följande:

Bedömningsområde A: Rektors styrning för samsyn, delaktighet och samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling

- Rektor och lärare har en gemensam förståelse kring hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling, till exempel genom en pedagogisk helhetsidé.
- Rektors styrning ger lärarna utrymme till ansvarstagande, inflytande och initiativtagande i relation till skolans arbete med lärande för hållbar utveckling.
- Lärarna har goda förutsättningar för samverkan i planering, genomförande och utveckling av undervisningen gällande lärande för hållbar utveckling. Lärarna upplever sig också ha goda möjligheter att ta hjälp av sina kollegor för att hantera dilemman eller för att utveckla sin undervisning.
- Det förekommer aktiviteter som berör lärande för hållbar utveckling som involverar och tar tillvara erfarenheter och kompetens hos övriga personalgrupper i skolan. Aktiviteterna berör inte enbart undervisningen, utan också andra delar av utbildningen.
- Rektors styrning möjliggör ett utbyte och en kontakt med det omgivande samhället i arbetet med lärande för hållbar utveckling.

- Arbetet med lärande för hållbar utveckling följs upp inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete. I uppföljningen finns ett jämställdhetsperspektiv.

Bedömningsområde B: Lärares kunskaper om lärande för hållbar utveckling i utbildningen

- Lärarna bedömer att de har god kännedom om de globala målen i Agenda 2030 och de nationella miljömålen som de ser som mest relevanta för sin undervisning.
- Lärarna bedömer att de har goda kunskaper om de tre olika dimensionerna, dvs ekonomiska, sociala/kulturella och miljömässiga/ekologiska av hållbar utveckling. Undervisningen om lärande för hållbar utveckling behandlar hållbar utveckling utifrån ett holistiskt perspektiv där dimensionerna integreras.
- Lärarna kan ge exempel på pedagogiska utmaningar inom ramen för lärande för hållbar utveckling. Konkret innebär det till exempel att de kan redogöra för något dilemma de har identifierat och hur de hanterar det.
- Lärare ges den kompetensutveckling som de behöver för att kunna arbeta med lärande för en hållbar utveckling.

Bedömningsområde C: Elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar av utbildningen som berör hållbar utveckling

- Eleverna ges genom aktiv delaktighet möjlighet att utveckla förtrogenhet med demokratiska arbetsformer. Såväl flickor som pojkar ger uttryck för att de har möjlighet att bidra till hållbar utveckling genom att vara med och påverka.
- Eleverna upplever att undervisningen ger dem möjlighet till medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Såväl flickor som pojkar får möjlighet att bearbeta och arbeta med frågor som engagerar dem och berör deras liv.
- Eleverna upplever att undervisningen präglas av ett kritiskt och pluralistiskt förhållningssätt. Såväl flickor som pojkar ges möjlighet att bidra till fördjupade diskussioner där allas tankar och idéer tas på allvar. Eleverna upplever att undervisningen kännetecknas av att det oftast finns olika perspektiv och intressekonflikter och att lärandet i låg utsträckning handlar om att hitta ett enda rätt svar.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolors arbete med lärande för hållbar utveckling \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/skolors-arbete-med-larande-for-hallbar-utveckling)

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde A

Författningsstöd

1 kap. 4-5 §§, 2 kap. 9-10 §§ samt 4 kap. 4-7 och 14 §§ skollagen (2010:800)

Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37) inklusive kursplaner i grundskolans ämnen (Lgr 11)

Särskilt i Lgr 11 inom detta bedömningsområde;

1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Skolans uppdrag och Varje skolas utveckling

2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav för grundskolans ämnen (SKOLFS 2011:19)

Bedömningsområde B

Författningsstöd

1 kap. 4-5 §§, 2 kap. 9-10 och 34 §§ skollagen

Lgr 11

Särskilt i Lgr 11 inom detta bedömningsområde;

1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Saklighet och allsidighet, Skolans uppdrag och Varje skolas utveckling

2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8. Rektorns ansvar

Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav för grundskolans ämnen

Bedömningsområde C

Författningsstöd

1 kap. 4-5 §§, 4 kap. 9 och 13 §§ skollagen

Lgr 11

Särskilt i Lgr 11 inom detta bedömningsområde;

1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Saklighet och allsidighet, En

likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8. Rektorns ansvar

Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav för grundskolans ämnen

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den tematiska kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde : Rektor behöver utveckla arbetet med att skapa en gemensam förståelse för hur arbetet med lärande för hållbar utveckling ska bedrivas så att det omfattar alla lärare och därmed genomsyrar utbildningen i sin helhet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde: Rektor behöver kartlägga vilket behov av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling som finns bland samtliga lärare samt erbjuda kompetensutveckling utifrån vad kartläggningen visar.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?